

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra VERDENS KRØNIKE 1812

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 417.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig02val-shoot-idm139691383163808/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Verdens Krønike 1812

ere i menig Mands Haand og Hoved, lettere kunne modtage passelig Forbedring, og gøre langt stærkere Indtryk, men for saadant kan dog Ingen uden Gud forlange Æren.

De to Professorer, som antastede Bibelen, kende vel Alle, men de bør dog nævnes, da Skaansel her er ubetimelig og ei bør forlanges af dem selv, enten de saa nu bifalde deres Idræt eller ikke. Det var Andreas Gamborg og Klavs Hornemann, to Mænd, om hvis Hjerter jeg i Øvrigt nødig vil tro ilde. Gud tilgave Dem deres Brøde og lade dem indse deres store Vildfarelse og Ansvar. Jeg behøver ikke at nævne Mere end Nysa og Fortolkningen over Micha, men i al Fald kunde vel Beviser ikke fattes mig paa hvad begge Rigerne veed, og hvad de Mænd selv maatte blues ved at nægte.

Side 382. Nogle ikke umærkelige Forfattere høre endnu til det udgangne Aarhundrede, som burde været omtalte dels ved 366, dels ved 378. Det er Riegels, Sander og Samsø. Lolliken Niels Ditlev Riegels, født 1755, begyndte allerede 1774 at skrive. Han var et godt Hoved, men forvildedes tidlig fra Kristendommen, det ubevogtede Hjerter fyldtes med Galde, og med alt sit Raab paa Sandhed vandrede han dog langt borte fra den, haade gennem Kirkens og Dannemarks nyere Historie. Hans Historie om femte Kristian og fjerde Fredrik, hans Lovtale over Kristian den Anden, hans Skandskrifter over Sofia Amalia og Kristian den Sjette, ere ligesaamange Vidnesbyrd om hans Forvildelse, Partiskhed og Bitterhed. Det var hans Grundsætning, at Præster og Adelsmænd vare Tidens Djævie, og hvorledes han maatte fordreie Alt, for at finde Stadfæstelse herpaa gennem Historien, veed enhver Sagakyndig Mand. Han havde to Krukker staaende hos sig, naar han skrev, en med Sværte og en med Sminke, og neppe een udmærket Mand fik Lov til at beholde sit naturlige Aasyn. Det formindsker imidlertid hans Brøde, ei som Skribent, men som Menneske, at han uden tvivl for Alvor mente at have Sandhedskærlighed.

Kristian Levin Sander fra Itzehø, kom fra det Basedovske Institut herind 1783 og blev siden dansk Skribent. Det Meste af hvad han har skrevet kundgør middelmaadige Anlæg og Hovmod over al Maade, men dog har Man fra hans Haand et af de første danske Sørgespil, Niels Ebbesen, og en vakker Vuggeviser om Graven. At Niels Ebbesens Mindesmærke gjorde saa stor Opsigt og Lykke, kom deraf at den jydsk Herremand havde myrdet en Hersker, og et Adelsbrev skrevet med Fyrsteblood havde Man dengang lige saa grændseløs Ærbødighed for, som

Verdens Krønike 1812

Afsky for hvert Andet. Skuespillet er ret kløgtig udtænkt og sammensat, men Poesi er der kun lidt af, og endnu mindre Historie.

Ole Samsø havde et Gemyt med dybe Længsler og havde derfor slet ikke hjemme i sin Tid. Han higede tilbage mod de gamle Tider og bevægedes ved den Kraft og Kærlighed, som der aabenbaredes, men han opnaaede ingen livfuld Beskuelse, han tabte sig i en slappende Følsomhed, og døde med sin Dyveke, hvem han flettede en Krands af Kærminder i det første danske Sørgespil. Tidsalderen jublede, fordi den tyktes at se sit Lefleri adlet, men selv de Bedre heureves af Tonerne, thi de kom dog, hvad sjelden var Tilfældet med de Dages Sang, fra et følsomt Hjerte. — —

Side 386. Her burde Forslaget og Striden om en forandret Liturgi været omtalt. Under Skriget paa Oplysning vare Kirkerne hardtad blevne tomme; ei allene i de smaa Købstæder, hvor Man mente det hørte til Begrebet om en oplyst Mand at foragte og forsømme Kirke og Sakramenter, men selv paa Landet, hvor Ligegyldighed og verdslig Omhyggelighed storkedes ved de Fornemmes Exempel, Krambodsvendenes Undervisning og mange Præsters Prækener. Man saae Lasterne tiltage sig et frygteligt Herredømme og fremskrive med den frækkeste Pande og mærkede, at det endnu var for tidlig at lade hver Mand være sin egen Præst, dersom Landet ikke skulde blive en Røverkule og Staten opløses. Grunden til Folkets Ringeagt for den offentlige Gudstjeneste vilde Man imidlertid ikke søge der hvor den er, i dets Vantro og Fordærvelse; thi det havde været at fornærme Tidsalderen, som, ravende i et ægyptisk Mørke og ned-sunket i al Uteerligheds Dynd, dog endnu vil hede oplyst og dydig. Grunden søgte Man da i de gammeldags Formularer og Kirkebønner, og mente, at ny, i Nutidens Smag, skulde lokke Folket til Kirken. Biskop Bøisen fremkom da med et Forslag til en forandret Liturgi, hvilket jeg, med al min Agtelse for den troende, hjertelige Biskop, maa kalde aldeles mislykket, ja i visse Dele endog uoverensstemmende med Bibelen. Næsten almindelig blev det forkastet, og skøndt det var mest fordi Hver vilde have Liturgien omstøbt efter sit Hoved, opløftede dog adskillige Præster Røsten til den gamles Forsvar, og hvad der var saare mærkeligt, en ung Præst, Jakob Mynster, stred i deres Spidse ved Siden af den alderstegne Hornsyld. Egentlig burde Hovedspørgsmaalet været hvorvidt en ny Liturgi kunde virke noget Betydeligt i den nærværende Tid, men, om jeg mindes ret,